

ÚVODNÍK

Je na čase vrátiť sociálne záležitosti do centra pozornosti migračného programu!

V súčasnosti je migrácia predmetom narastajúcej politickej diskusie v mnohých európskych krajinách. Odhaduje sa, že každoročne pricestuje do Európy z iných častí sveta 2 milióny migrantov. Hneď po rozšírení EÚ v roku 2004 zaznamenalo Írsko a Veľká Británia najväčšiu migráciu do týchto krajín. Migrácia do Španielska vzrástla za posledných desať rokov o 400 %.

Ekonomiky týchto členských štátov v podstate potrebujú túto dodatočnú pracovnú silu, aby prosperovali v kontexte starnutia ich obyvateľstva a znižovania miery nezamestnanosti. Migrantom sa však vo všeobecnosti prideliuje málo platená a neprijateľná práca s atribútom 3 N – nečistá, nebezpečná, neľahká. K mnohým migrantom sa pristupuje nespravodlivo a nemajú také isté pracovné podmienky ako ich domáci kolegovia. Diskriminácia, ktorej migranti musia často čeliť, je neoddeliteľnou súčasťou ich skúsenosti s chudobou. Diskriminácia spôsobuje exklúziu a chudobu a chudoba následne znásobuje skúsenosti s diskrimináciou. Tieto sily sú obzvlášť hrozivé v kontexte ekonomického poklesu a recesie.

Je povinnosťou každého z nás podporovať a aktívne sa zapájať do boja proti rasizmu v rámci členských krajín EÚ. Je nevyhnutné potláčať všetky formy rasizmu, xenofóbie a náboženskej diskriminácie, ak chceme presadzovať a dosiahnuť rovnosť zaobchádzania medzi občanmi EÚ a občanmi tretích krajín. V EAPN sa zaoberáme obzvlášť prácou a solidaritou s migrantmi ako súčasť boja proti chudobe a sociálnej exklúzii.

Patrick Burke

Predsa pracovnej skupiny EAPN pre diskrimináciu a chudobu

IMIGRÁCIA V EÚ V STREDE POZORNOSTI

OBSAH

Imigrácia v EÚ v centre pozornosti

- Sociálna Európa: ale pre ktorých migrantov?
- Spoločné základné princípy integrácie v stredobode pozornosti
- „Integračná politika EÚ 25 je len na polceste k najlepším postupom“
- Európska politika o imigrácii a chudobe: Rozhovor s Martine Roure, poslankyňou Európskeho parlamentu
- Smerom k Európskemu paktu o migrácii: ktorá vízia pre francúzske predsedníctvo?
- Súčasné trendy EÚ týkajúce sa pracovnej migrácie: Smerom k praktickej vízii migrácie
- Nemecko: „Integrácia by mal byť dvojstranný proces s úsilím na oboch stranách“
- Aké výzvy týkajúce sa sociálnych práv migrantov bez potrebných dokumentov?
- Imigračná politika v Španielsku: aktuálna situácia

Správy z Poľska

- EAPN Poľsko zapojená do príprav Národnej stratégie pre zníženie bezdomovstva
- EAPN Poľsko stredobodom záujmu
- Sociálna politika v Poľsku: Aktivačné opatrenia nevyhnutne potrebné!

IMIGRÁCIA V EÚ V STREDE POZORNOSTI

Sociálna Európa: ale pre ktorých migrantov?

Ak migrácia zohrávala dôležitú úlohu v programe EÚ za posledných desať rokov, tak sociálne práva migrantov a ich prístup k zamestnaniu sa stali prioritou pre osoby s rozhodujúcou právomocou EÚ a jednotlivých krajín len nedávno... Ale o akých sociálnych právach rozprávame? A máme to chápať tak, že EÚ dláždí cestu k sociálnej Európe pre všetkých migrantov, alebo len pre niektorých z nich?

Zložitý prístup k sociálnym právam

Hoci chudoba nehrozí všetkým migrantom, každodenná realita občanov tretích krajín v EÚ je často realitou chudoby a sociálnej exklúzie, pričom ide o problém, ktorý zhoršujú prekážky, ktorým migranti musia čeliť pri uplatňovaní svojich sociálnych práv.

Nevýhody na trhu práce: Rozdiel medzi právom na trvalý pobyt a právom na hľadanie zamestnania vytvára pre legálnych migrantov v mnohých krajinách bariéru pri vstupe na trh práce: väčšina krajín uplatňuje špecifické schémy, ktoré sú čoraz viac obmedzujúce. Veľa migrantov si nájde len netypické zamestnanie, ktoré je nedostatočne platené a spôsobí, že v staršom veku ľahko podľahnú diskriminácií, vykorisťovaniu a chudobe. Neplatí to len pre tých, ktorí nemajú dostatočné vzdelanie a zručnosti, ale na základe neuznania kvalifikácie vzdelania a na základe diskriminácie aj pre vysoko vzdelaných a zručných migrantov.

Nedostatočný prístup k poskytnutiu zdravotnej starostlivosti: Pokiaľ vezmeme do úvahy úzku vzájomnú súvislosť medzi chudobou a zlým zdravotným stavom, nie je prekvapujúce, že migranti často čelia zvýšenému riziku zdravotných problémov, často kvôli vykorisťovateľským pracovným podmienkam, nedostatočnej výžive a neadekvátnemu bývaniu, ako aj kvôli nedostatočnému prístupu k iným službám. Právne postavenie môže často predstavovať formálne bariéry v prístupe k zdravotnej starostlivosti, dokonca k pohotovostnej zdravotnej starostlivosti, ktoré

môžu byť v prípade migrantov bez potrebných dokumentov znásobené strachom z toho, že by sa o nich dozvedeli úrady.

Nedostatok primeraného bývania: Mnoho migrantov je vystavených právnym bariéram a diskriminácií v prístupe k primeranému a dostupnému bývaniu a sú nútení k biednym podmienkam na bývanie. Utečenci taktiež čelia špecifickým problémom a podmienkam v prijímacích centrách pre utečencov, ktoré sú v mnohých krajinách biedne. Tieto prekážky spôsobujú, že vo väčšine krajín EÚ migranti čelia neúmerne vysokému riziku bezdomovstva.

Nedostatočný prístup k sociálnym službám: Vo všeobecnosti zažívajú migranti v porovnaní s inými sociálnymi skupinami väčšie ťažkosti pri prístupe k službám, a teda pri uplatňovaní svojich práv. Prekážky v prístupe k poradenským službám, právnemu poradenstvu, detskej starostlivosti a iným službám vysvetľujú rôzne dôvody - od priameho odopierania práv až po nedostatok informácií alebo pochopenia dostupnosti a fungovania sociálnych služieb. Okrem toho migranti bez potrebných dokumentov v mnohých krajinách vôbec nemajú prístup k sociálnym službám, alebo sa boja toho, že by sa o nich dozvedeli poskytovatelia služieb.

Každodenná realita občanov tretích krajín v EÚ je často realitou chudoby a sociálnej exklúzie.

Diskriminácia prostredníctvom vzdelania (obmedzeného prístupu k vzdelaniu): Nevýhody v rámci vzdelávacích procesov zvyčajne začínajú v skorom školskom veku a pokračujú, keď dôjde k prístupu a získavaniu výhod zo školiacich programov trhu práce, ktoré často ignorujú jazykové potreby, ako aj predchádzajúce znalosti a kvalifikácie migrantov. V niektorých krajinách je deťom bez potrebných dokumentov odmietnutý prístup do škôl.

Nedostatočný ohľad v rámci stratégií sociálnej inklúzie: V mnohých krajinách berú stratégie sociálnej inklúzie pomerne malý ohľad na zamedzenie a boj proti chudobe (riziku chudoby) u migrantov. Je to zrejme hlavne v súvislosti s migrantmi bez potrebných dokumentov a azylantmi, kde vo väčšine národných plánov chýbajú vhodné stratégie a opatrenia.

Prístup EÚ: vysoko kvalifikovaný má prednosť?

Migračná politika, sociálne práva a integrácia migrantov prevažne zostáva v kompetencii jednotlivých členských štátov. Už posledné desaťročia boli poznačené prítomnosťou spoločnej politiky, ktorá predstavovala spôsob, ako sa vysporiadať s rôznymi výzvami, pomôcť členským štátom čeliť vlastným demografickým výzvam a údajne „zdieľať bremeno“ riadenia migračných tokov.

Takzvaný Tamperský program (2000-2005) a Hágske program (2005-2010) pripravili pôdu pre spoločnú imigračnú politiku so zameraním sa na niektoré prioritné oblasti vrátane:

- Migrácie a ekonomickej migrácie – budovanie na Pláne politiky pre legálnu migráciu 2005, ktorého cieľom je v prvom rade podporiť pracovnú migráciu vysoko kvalifikovaných pracovníkov,
- Boj proti ilegálnej imigrácii a návrat – prostredníctvom prístupu orientovaného viac a viac na bezpečnosť, ktorý vyvrcholil návrhom na „návrat“ smernice, ktorá harmonizuje postupy medzi členskými štátmi,
- Azyl – prostredníctvom progresívneho vývoja Spoločného európskeho azylového systému vrátane spoločných postupov a štandardov,
- Integrácia – po schválení *Spoločných základných princípov integrácie a Spoločného programu integrácie* v roku 2005 sa majú implementovať na národnej úrovni aj na úrovni EÚ.

Ak by vývoj spoločnej politiky bol nástroj na posilnenie situácie migrantov prostredníctvom „pozitívnej“ harmonizácie, tak by bol väčšinou vo forme praktického prístupu založenom na ekonomických potrebách a bezpečnostnom programe hostujúcich krajín, čo by viedlo k podkopaniu základných a sociálnych práv migrantov, nie k ich posilneniu. Bol by charakteristický aj nedostatočnou súdržnosťou politiky a prílišnou odlišnosťou názorov medzi hlavnými aktérmi (napr.: „spravodlivosť, sloboda, bezpečnosť“ verzus „zamestnanosť a sociálne záležitosti“).

V kontexte demografických zmien a nedostatkov na trhu práce sa však diskusia EÚ vyvíja tak, že kladie väčší dôraz na sociálnu integráciu migrantov a na ich prístup k zamestnaniu (dôležitý nástroj na dosiahnutie Lisabonských cieľov v roku 2010). V tomto ohľade sa v súčasnosti prejednávajú dva hlavné návrhy, menovite takzvaná Smernica o „modrej karte“, ktorá má zjednodušiť príchod a zabezpečenie trvalého bydliska pre vysoko kvalifikovaných migrantov a Smernica o ustanovení základných sociálnych a ekonomických práv pre pracovníkov pochádzajúcich z tretích krajín.

Aby by sa však tieto dva návrhy mohli považovať za kroky vpred vo vývoji sociálnej Európy pre migrantov, nemali by sme zabúdať na to, že ide o špecifické kategórie (vysoko kvalifikovaní pracovníci, študenti, atď.), kým tí, ktorí sú najviac ohrození chudobou (obzvlášť migranti bez potrebných dokumentov, azyľanti, atď.), budú považovať vlastné vyhliadky a pracovné a životné podmienky za veľmi ohrozené.

V tejto súvislosti treba položiť otázku nasledovne: sociálna Európa áno, ale pre *ktorých* migrantov?

Načase vrátiť sociálne záležitosti do stredu pozornosti migračného programu

Ako sa Hágske program blíži ku koncu, nasledujúce dva roky budú dôležité na odrážanie vízie, ktorá je základom migračnej politiky EÚ. Európska komisia už zverejnila Oznámenie „*Smerom k spoločnej imigračnej politike*“ a Rada k tejto záležitosti vytvorila „Budúcu skupinu“. Počas svojho predsedníctva vytyčilo Francúzsko migráciu za jednu zo svojich priorit

a podalo návrhy k Migračnému paktu, ktorý by mal stanoviť nový politický program pre ďalšie predsedníctva.

Počas nasledujúcich mesiacov bude nevyhnuté posunúť otázku prístupu k sociálnym a základným právam do stredobodu migračného programu EÚ. Nebude to však možné bez lepšej koordinácie a bez vytvorenia spojenectva medzi všetkými zainteresovanými aktérmi: osobami s rozhodujúcou právomocou a médiami a taktiež medzi jednotlivými mimovládnyimi organizáciami, ktoré sú nevyhnutné na to, aby sa vybudovali mosty medzi hnutiami pre vývoj, ľudské práva, hnutiami proti rasizmu a pre sociálnu inklúziu a vytvorili pozitívny migračný rámec založený na ľudskej dôstojnosti a základných právach.

Spoločné základné princípy integrácie v stredobode pozornosti

Imigrácia sa v súčasnosti týka zhruba 20 miliónov ľudí v EÚ. Imigrácia a integrácia sú preto mimoriadne dôležité otázky. Spoločné základné princípy integrácie odsúhlasila Rada EÚ v roku 2004. Celkovo ide o 11 princíпов. Ich cieľom je pomôcť členským štátom pri formulovaní integračných stratégií:

1. Integrácia je dynamický obojsmerný proces vzájomnej dohody medzi všetkými imigrantmi a rezidentmi členských štátov.
2. Integrácia znamená rešpekt voči základným hodnotám EÚ.
3. Zamestnanosť je dôležitou súčasťou integračného procesu [...].
4. K integrácii je nevyhnutná základná znalosť jazyka, histórie a inštitúcií hostiteľskej spoločnosti [...].
5. Úsilie v oblasti vzdelania je rozhodujúce pri príprave imigrantov a obzvlášť ich potomkov, aby boli úspešnejšími a aktívnejšími účastníkmi spoločnosti.
6. Prístup imigrantov k inštitúciám ako aj k verejným a súkromným tovarom a službám na rovnakom základe ako u národných obyvateľov [...] je zásadným základom pre lepšiu integráciu.
7. Časté vzájomné pôsobenie medzi imigrantmi a občanmi členského štátu je základným mechanizmom integrácie [...].
8. Postup odlišných kultúr a náboženstiev zaručuje Charta základných práv a musí byť zabezpečený [...].
9. Účasť imigrantov na demokratickom procese a na formulovaní integračnej stratégie a opatrení, hlavne na miestnej úrovni, podporuje ich integráciu.

10. Prevládajúce integračné stratégie a opatrenia vo všetkých relevantných strategických portfóliách a úrovniach vlády a verejných služieb je dôležitý faktor [...].
11. Vyvíjanie jasných cieľov, ukazovateľov a hodnotiacich mechanizmov je nevyhnutné na nastavenie stratégie, na zhodnotenie procesu integrácie [...].

„Integračná politika EÚ 25 je len na polceste k najlepším postupom“

Príležitosti pre sociálnu, kultúrnu a politickú participáciu umožnené migrantom prichádzajúcim do EÚ sa značne líšia – podľa „Indexu migračnej integračnej politiky“ (MIPEX), prieskumu zverejneného na konci roku 2007 pod záštitou Skupiny pre migračnú politiku a Britskej rady.

Podľa tohto prieskumu je Integračná politika EÚ 25 len na polceste k najlepším postupom. Švédsko sa v tomto indexe umiestnilo na prvej priečke, jej integračná politika získala celkové hodnotenie „orientované na integráciu“. Spomedzi 28 krajín, na ktorých bol vykonaný prieskum (25 z nich krajiny EÚ, 3 krajiny nie sú členmi EÚ), boli krajiny s najvyšším podielom imigrantov aj krajinami s vrchných priečkach rebríčka (Veľká Británia, Španielsko, Nemecko, Taliansko a Francúzsko).

Päť krajín má integračnú politiku, ktorá je minimálne čiastočne nepriaznivá (Lotyšsko, Cyprus, Grécko, Slovensko, Rakúsko). Krajiny umiestnené na spodných desiatich priečkach sú pobaltské krajiny, krajiny východného Stredomoria a Strednej Európy a Dánsko.

Krajiny EÚ 25 získali najvyššie hodnotenie pri politike dlhodobého trvalého pobytu, i keď antidiskriminácia, zlúčenie rodín a prístup na trh práce za ňou príliš nezaostávajú. V krajinách západnej Európy predstavujú antidiskriminačné zákony najsilnejšiu oblasť na presadzovanie integrácie.

Krajiny EÚ 25 zaznamenali najmenej bodov za získanie národnosti a za stratégie týkajúce sa politickej účasti. Čo sa týka získania národnosti a dlhodobého trvalého pobytu, tu nemožno za „priaznivé“ považovať ani najvyššie hodnotenie. Krajiny strednej a východnej Európy zaznamenali

najmenej bodov za politickú participáciu, pričom stratégie sú v priemere nepriaznivé.

Tento prieskum však ukázal aj to, že ešte treba urobiť veľa práce, aby sme dosiahli jednotný súbor štandardov pre celú Európu.

Viac informácií o MIPEX-e na: <http://www.integrationindex.eu/>

Európska politika o imigrácií a chudobe: Čo je v programe na prvom mieste? Rozhovor s Martine Roure, poslankyňou Európskeho parlamentu

Martine Roure je francúzska socialistická poslankyňa Európskeho parlamentu a podpredsedníčka Európskeho parlamentu. Zasadá vo Výbore pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné záležitosti a bola aj predsedníčkou medziskupiny Európskeho výboru pre štvrtý svet (zaoberajúci sa chudobou).

EAPN: Čo EÚ urobila s chudobou medzi migrantmi?

Martine Roure: Žiaľ, súčasné inštitucionálne zriadenie a pilierový systém EÚ znamená, že imigračná politika a politika proti chudobe stále nie sú zladené.

Ale my sme chceli riešiť otázku chudoby migrantov prostredníctvom fondov EÚ. Preto Európsky parlament podstatne zvýšil rozpočet Integrovaného fondu, aby bolo možné podniknúť kroky v oblasti chudoby migrantov.

Taktiež pracujeme na tom, aby sme presadili smernicu na zavedenie pokút pre zamestnávateľov, ktorí zamestnávajú pracovníkov „načierno“. Tá by mala umožniť podniknúť kroky proti všetkým formám zneužívania a zaistiť, že ľudia dostanú za svoju prácu riadnu mzdu a zaručiť dôstojnosť pre všetkých.

EAPN: Môže Imigračný pakt vylepšiť existujúce nedostatky?

M.R: Obávam sa, že ak bude schválený v súčasnej forme, Európsky pakt o imigrácií a azyle žiaľ pravdepodobne nebude môcť urobiť žiadne konkrétne vylepšenia pri riešení chudoby migrantov. Tento pakt sa v súčasnosti zameriava prevažne na donucovacie aspekty imigračnej politiky, najmä na posilňovanie vonkajších hraníc a na prácu Frontex-u, politiku vrátenia a na uzatváranie opätovne prijatých dohôd s tretími krajinami. Nenavrhuje žiadne podstatné vylepšenia politiky pre legálnu imigráciu.

Ak však chceme u migrantov riešiť chudobu a nedostatočnú bezpečnosť, musíme im najprv zaručiť slušný vstup do Európy. Pakt nepodáva žiadne špecifické návrhy v súvislosti s Európskou integračnou politikou.

Obávam sa, že návrh francúzskeho predsedníctva „regulovať“ imigráciu rodín môže migrantov zatlačiť hlbšie do sociálnej exklúzie. Migrantí musia mať prístup k rovnakým právam týkajúcich sa rodinného života, k slušnému bývaniu, a tak ďalej...

EAPN: Čo pravdepodobne prinesie obnova inštitúcií v roku 2009?

M.R: Komisia a Európsky parlament budú môcť riešiť túto otázku v priebehu budúceho funkčného obdobia v Európskom roku boja proti chudobe a sociálnej exklúzií. Dúfam, že zahrnie do programu aj chudobu a exklúziu migrantov v Európe, aby mohli inštitúcie určiť, v ktorých miestach Európska únia potrebuje zintenzívniť svoje aktivity pri riešení tohto problému.

Rozhovor: Elodie Fazi

Smerom k Európskemu paktu o imigrácií: ktorá vízia pre francúzske predsedníctvo?

Európsky pakt o migrácií a azyle je asi najočakávanejším, ale aj kontroverzným podnetom francúzskeho predsedníctva.

Pakt, ktorý mala Európska rada schváliť 15. októbra, je predovšetkým politickým dokumentom, ktorý by mal slúžiť ako základ pre nový akčný plán, ktorý si EÚ vytýči po Hágskom programe.

Napriek tomu, že podrobnosti týkajúce sa podnetu zatiaľ nie sú známe, Pakt by sa mal točiť okolo šiestich hlavných tém:

- Organizovanie legálnej imigrácie založené na potrebách a možnostiach členských štátov prijať migrantov. Ústredným aspektom tohto piliera by mal byť návrh Smernice o modrej karte,
- Boj proti nerovnomernej imigrácií. Tento boj by mal zahŕňať posilnenú spoluprácu medzi členskými štátmi,
- Zlepšenie efektívnosti hraničných kontrol (predovšetkým posilnením FRONTEX-u, agentúry Európskej polície vonkajších hraníc),
- Vyvinutie azylového systému pre Európu (okrem iného uplatnením spoločných záruk na azyl a jednotného statusu utečenca do roku 2010),
- vytvorenie rámca pre integráciu migrantov,
- vyvinutie partnerstva s krajinami pôvodu a tranzitu: reagujúc na obavy tretích krajín nad „odlivom mozgov“ sa predsedníctvo zameralo špeciálne na „okružnú migráciu“ (jednoduchší návrat do krajiny pôvodu), investície do tretích krajín a bilaterálne dohody.

Kým pakt so širokou škálou by mohol viesť ku koherentnejšiemu a integrovanému prístupu založenom na právach, EAPN sa znepokojuje, že hlavným predmetom záujmu bude boj proti nerovnomernej migrácií, nie posilnenie základných práv *všetkých* migrantov, hlavne tých, ktorí nemajú potrebné dokumenty.

Elodie Fazi

Súčasný trendy EÚ týkajúce sa pracovnej migrácie: Smerom k praktickej vízie migrácie

Pracovná migrácia je v súčasnosti dôležitým bodom programu EÚ. EÚ zistila, že v budúcnosti možno bude

potrebovať väčšie migračné toky, a preto sa predkladajú návrhy stratégie k takzvanej Smernici o modrej karte, ktorá umožní vstup a trvalý pobyt vysoko kvalifikovaným pracovníkom, za účelom zriadenia určitých základných sociálnych a ekonomických práv pre pracovníkov pochádzajúcich z tretích krajín. Pri predkladaní takýchto opatrení Európska komisia zistila, že úloha ekonomickej imigrácie je ešte dôležitejšia v kontexte starnutia populácie, ktoré krajiny EÚ už pociťujú a predpokladá sa, že mu budú čeliť aj v nasledujúcich desaťročiach.

S istotou môžeme povedať, že migrácia smerom do EÚ bude nielen pokračovať, ale bude čoraz viac potrebná pre blahobyt všetkých v Európe a pre ekonomický rast. Dialóg sa však príliš často zameriava *len* na tento aspekt a vyplýva z neho, že migrácia sa považuje len za praktické a krátkodobé riešenie demografických zmien, pričom migranti prídu do Európy na niekoľko rokov, prispievajú k rastu ekonomiky a odídu skôr ako sa stanú „bremenom“. Tento prístup, ktorý sa stavia k migrantom ako k ekonomickým jednotkám, nie ako k ľuďom, nie je v súlade s európskymi hodnotami rešpektovania ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho poriadku a rešpektovania ľudských práv vrátane práv osôb, ktoré patria k menšinám.

Na druhej strane, nedostatok uznania a hodnôt, ktorými migranti môžu prispievať a prispievajú k európskej ekonomike, spoločnosti a kultúre, je kľúčovým prvkom diskusie o tých, ktorí sú definovaní ako „vysoko kvalifikovaní“ aj „nekvalifikovaní“. Praktický prístup uznáva ekonomickú nevyhnutnosť vysoko kvalifikovanej migrácie ale neuznáva širšie prispievanie k európskej spoločnosti. Tým, ktorí nie sú definovaní ako „vysoko kvalifikovaní“, sa nepriznáva ani ekonomická hodnota migrácie a nepriznáva sa im ich ekonomická, sociálna a kultúrna dôležitosť v rámci európskej spoločnosti. Odopieranie práv mnohým migrantom, vrátane azylantov, migrantov bez potrebných dokumentov a iných, má nielen negatívny dopad na týchto jednotlivcov, ale aj odopiera spoločnosti plody ich účasti na občianskom, politickom, sociálnom, kultúrnom a ekonomickom živote.

Praktická vízia migrácie ohrozuje úsilie v oblasti integrácie a sociálnej inklúzie.

Okrem toho určité obavy predstavuje aj koexistencia návrhov Európskej komisie, ktoré majú zjednodušiť „legálnu migráciu“ (vrátane

návrhu o modrej karte) a množstva nových podnetov týkajúcich sa kontroly takzvanej „ilegálnej imigrácie“. Hlavným predmetom záujmu sú opatrenia na boj proti nerovnomernej migrácii prostredníctvom hraničných kontrol a politiky vrátenia a už menej sa riešia ľudské práva a sociálnu ochranu nepravidelných migrantov a migrantov bez potrebných dokumentov. Tento prístup nepriaznivo ovplyvňuje úspech politiky integrácie a sociálnej inklúzie zameranej na migrantov vrátane občanov tretích krajín s „legálnym trvalým bydliskom“ a národnostných a náboženských menšín, ktorí sú občanmi EÚ.

Postoj komisie neberie do úvahy skutočnosť, že migračná politika musí riešiť širokú škálu pozícií migrantov: dlhodobí a krátkodobí pracovníci, študenti, azylanti a utečenci, manželia a rodinní príslušníci a migranti bez potrebných dokumentov. Zameraním sa na vysoko kvalifikovanú migráciu a odopieraním prístupu a práv iným kategóriám migrantov Komisia nielenže vytvára rozdiely v právach, ktoré môžu rôzni migrační pracovníci využívať, čo vedie k neakceptovateľnej diskriminácii, ale aj ohrozuje svoje úsilie v oblasti integrácie, sociálnej inklúzie a antidiskriminácie.

Georgina Siklossy
Komunikačná a tlačová referentka pre ENAR, Európsku sieť proti rasizmu

Nemecko: „Integrácia migrantov by mal byť dvojstranný proces s úsilím na oboch stranách“

Základom pre jednoduchšiu sociálnu integráciu migrantov v Nemecku je Imigračný zákon, ktorý obsahuje rôzne opatrenia vytvorené za účelom jazykovej podpory, poradenstva a integrácie do spoločnosti a zamestnania.

Podľa najnovších údajov tretej národnej správy o bohatstve a chudobe však život migranta v Nemecku prináša riziko chudoby.

Príjmy migrantov sú približne na úrovni 78,8 % priemernej hodnoty príjmov celkového obyvateľstva a ich riziko chudoby je 28 % v porovnaní s 15 % rizika chudoby u celkového obyvateľstva. Vystavenie detí a mládeže z imigrantských rodín chudobe je alarmujúce.

Ich riziko chudoby je 32,6 % (13,7 % u detí z rodín, ktoré nie sú imigrantmi).

Tento šokujúci obraz toho, ako žije jedna pätina nemeckej populácie, znázorňuje neschopnosť nášho sociálneho štátu položiť riadne základy, aby 15 miliónov ľudí mohlo v našej krajine viesť úspešný život.

Integrácia by mala byť dvojstranný proces s úsilím na oboch stranách. Potrebujeme výučbový proces pre vzdelávací systém, sociálne štruktúry a podniky, ktoré by umožnili uznať kvalifikáciu migrantov a vytvorenie podmienok pre sociálnu kohéziu, rovnosť príležitostí a úspešný život pre celých „päť pätín“ našej imigračnej spoločnosti.

Pre zamestnancov pracujúcich v podnikoch, úradoch a v treťom sektore je nevyhnutné otvoriť sa iným kultúram a prejsť interkultúrnym školením v zamestnaní a tiež je potrebné zvýšiť počet projektov na podporu sociálnej kohézie.

Riziko chudoby u migrantov je také vysoké z toho dôvodu, že sú migrantmi. Je na politikoch, aby túto asociáciu odstránili.

Wolfgang Barth / Anita Morhard,
Spolkové združenie robotníckeho blahobytu AWO

Aké výzvy a politické ohlasy týkajúce sa sociálnych práv migrantov bez potrebných dokumentov?

Migranti bez potrebných dokumentov sú tí, ktorí nemajú povolenie k trvalému pobytu, ktorý by ich oprávňoval k legálnemu pobytu v krajine určenia. Podľa skúseností PICUM-u väčšina migrantov bez potrebných dokumentov prišla so Európy legálne, ale po určitom časovom období a po prežitých ťažkostiach zistili, že nemajú potrebné povolenie na trvalý pobyt alebo pracovné povolenie. Keď sa raz migranti ocitnú v takomto stave, odopierajú im prvky, ktoré tvoria základný životný štandard a v podstate čelia porušovaniu ich základných práv. Chýba im zdravotná starostlivosť, odmietajú im poskytnúť vzdelanie, pripravia ich o ochranu pri práci a bývajú v najhorších podmienkach v Európe. Bývanie v biednych podmienkach, neprijemný administratívny stav migrantov bez potrebných dokumentov spôsobí, že ľahko podľahnú systematickému zneužívaniu v rámci verejnej a súkromnej sféry.

Aj keď podľa odhadov by v Európe malo byť 5 až 8 miliónov migrantov bez potrebných dokumentov, v očiach zákonodarcov väčšinou zostávajú neviditeľní. Táto situácia vyvíja enormný tlak na miestnych aktérov, akými sú mimovládne organizácie, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti a vzdelania, náboženské komunity a miestne úrady, ktoré často pracujú s obmedzenými zdrojmi, aby chránili základné práva migrantov bez potrebných dokumentov vrátane práva na zdravotnú starostlivosť, vzdelanie, školenie, spravodlivé pracovné podmienky a bývanie. Títo miestni aktéri denne čelia situáciám, v ktorých sú svedkami, že neregulárny právny stav je pri prístupe k základným sociálnym službám prekážkou pre značnú časť populácie. Profesionálne skupiny majú skúsenosti s rozporom medzi tým, čo im hovorí ich profesionálna etika a inkriminačné pravidlá ohľadom migrantov bez potrebných dokumentov.

Všeobecná deklarácia ľudských práv zdôrazňuje všeobecnosť, nerozdielnosť a vzájomnú súvislosť ľudských práv a potvrdzuje, že tieto oprávnenia sú „bez akéhokoľvek rozdielu“, vrátane „stavu“.¹ Ešte aj v súčasnom európskom politickom kontexte imigračné kontrolné stratégie považujú ochranu a rešpektovanie základných práv za základných predpoklad. Členské štáty Európskej únie sa čoraz častejšie uchylujú k neľudským praktikám ako napríklad donútenie celých rodín do stavu úplnej chudoby, aby prinútili migrantov bez potrebných dokumentov odísť z krajiny. Argument, že migranti bez potrebných dokumentov nemajú právo na základnú ochranu, je čoraz častejší v rámci štátnych diskusií a predstavuje pre migrantov a kočovnú komunitu najväčšiu hrozbu od založenia režimu ľudských práv v Európe po obdobie holokaustu.

Proces Európskej sociálnej ochrany a sociálnej inklúzie môže spochybniť názor, že určité skupiny obyvateľstva si na základe ich neregulárneho stavu nezaslúžia základnú sociálnu ochranu. Od vytvorenia prvého súboru Národných akčných plánov pre sociálnu inklúziu v roku 2001 Európska komisia neustále žiadala členské štáty, aby schválili špeciálne

a efektívne opatrenia za účelom odstránenia chudoby a sociálnej exklúzie, ako sa dohodlo na Lisabonskom summite v roku 2000. Napriek tomu, že migranti bez potrebných dokumentov sú v súčasnosti v Európe jednou zo skupín, ktoré čelia najväčšiemu riziku chudoby a sociálnej exklúzie, o ich prítomnosti a marginalizácii sa jednotlivé Národné akčné plány pre sociálnu inklúziu zatiaľ takmer nezmienujú. Inklúzia migrantov bez potrebných dokumentov ako špecifickej cieľovej skupiny v Procese sociálnej ochrany a sociálnej inklúzie a v Národných akčných plánoch by bola vítaným krokom smerom k boju proti marginalizácii a exklúzie veľmi zraniteľnej skupiny obyvateľstva v súčasnej Európe.

*Michele LeVoy,
Riaditeľ, PICUM (Platforma pre medzinárodnú spoluprácu pri nedokumentovaných migrantoch)*

Imigračná politika v Španielsku: aktuálna situácia

Po desaťročí rastu, počas ktorého Španielsko prijalo viac ako 5 miliónov imigrantov, čelí táto krajina v súčasnosti ekonomickej kríze a neustálemu rastu nezamestnanosti.

Celkový počet ľudí, ktorí prišli o prácu, je obzvlášť vysoký medzi nekvalifikovanými zahraničnými pracovníkmi, na ktorých sa sústredila politická debata o tom, čo sa považuje za neúnosný počet imigrantov, ktorí poberajú podporu v nezamestnanosti. Ale nevyvolalo to kritiku nášho ekonomického modelu, ktorý je založený na existencii veľkého počtu druhoradých pracovných miest, ktoré často obsadzujú ľudia, ktorí nie sú schopní čeliť konkurencii na trhu práce. Za posledné dva mesiace stúpol počet ľudí, ktorí majú skúsenosti s chudobou na 9 miliónov, pričom väčšina z nich sú cudzinci. Podľa nedávnych štúdií sa chudoba stáva „cudzou“, pričom najviac postihnutá je komunita afrického pôvodu.

A čo s tým vláda robí? Rozhovory sa vyostrujú, čo možno vidieť v protikladných odkazoch.

Na jednej strane je tu podpora Európskej smernice, ktorú by ešte pred desiatimi rokmi nikto nepodporil, snaha zúžiť definíciu

„zlúčenia rodiny“ a diskusia o príkaze zjednodušiť postup pri vracaní migrantov. Ale potom tu máme aj vylepšenia sociálnej politiky (minimálna mzda a dôchodok, uplatnenie zákona o poskytovaní sociálnej a zdravotnej starostlivosti pre závislé osoby, atď.) a politiku medzinárodných dohôd o repatriácií, o pomoci krajinám pôvodu a zvláštny zákon, ktorý migrantov oprávňuje voliť v komunálnych voľbách.

Carlos Susias
Prezident, EAPN Španielsko

SPRÁVY Z POĽSKA

EAPN Poľsko zapojená do príprav Národnej stratégie na zníženie bezdomovstva

Ministerstvo práce a sociálnej politiky požiadalo niekoľko členských organizácií EAPN Poľsko (m.i. Monar, Barka Foundation (Nadácia Barka), Kielce Caritas a St. Brother Albert's Aid Society (Spoločnosť pomoci Sv. brata Alberta)), aby prispeli k Národnej stratégii na zníženie bezdomovstva. Práca na tomto projekte je súčasťou Národného akčného plánu pre sociálnu integráciu 2008 – 2010. Pracovné skupiny sa stretli niekoľkokrát, aby navrhli rámec stratégie a rozdelili tému na samostatné úlohy, na ktoré budú dohliadať organizácie s relevantnými skúsenosťami. Oblasť činností, ktoré bude stratégia pokrývať sú nasledovné:

I) Diagnóza a analýza bezdomovstva

1. Bezdomovstvo v Poľsku – rozsah, počet nočných útulkov a útulkov pre bezdomovcov, agentúry poskytujúce relevantné služby.
2. Právne riešenia pre bezdomovcov – práva a povinnosti pri využívaní pomoci.
3. Metódy pomoci a cesty, ktorými sa dostať z bezdomovstva.

II) Priority pre sociálnych pracovníkov

- 1: Každá obec má byť aktívna v prevencii proti bezdomovstvu.
- 2: Štandard služieb v nočných útulkoch, útulkoch pre bezdomovcov a domovoch pre bezdomovcov.
- 3: Štandard postupov sociálnych pracovníkov vo vzťahu k bezdomovcom.

III) Priority pre sociálne bývanie

1. Kritéria pre novopostavené sociálne byty, chránené byty, nočné útulky a domovy pre bezdomovcov.
2. Programy, ktoré pomáhajú bezdomovcom vrátiť sa späť k práci a začleniť sa do spoločnosti v sociálnych okresoch.
3. Podpora organizácie Obecnej komunity (sociálnej)
4. Oblasť a využívanie metód sociálnej práce vo vzťahu k bezdomovcom a ľuďom, ktorým hrozí bezdomovstvo.

IV) Vzdelanie a zamestnanie (vrátane Sociálnych integračných klubov a Sociálnych integračných centier)

Vzdelanie

- 1.1. Integračný klub so samovzdelávacími skupinovými programami
- 1.2. Vzdelávanie sociálno-ekonomických predstaviteľov
- 1.3. Sociálne integračné centrum – zohráva dôležitú úlohu pri zdolávaní pasívneho a náročného prístupu ľudí exkludovaných skupín, napr. bezdomovci, nezamestnaní, drogovovo závislí a bývalí väzni.

Zamestnanie

- 2.1. Sociálne podniky
- 2.2. Spoločnosti a komerčné podniky
- 2.3. Centrá pracovných príležitostí

V) Prístup k zdravotnej starostlivosti

Na konferencii sa dohodlo, že návrh Národnej stratégie bude pripravený do septembra tohto roku. Následne sa zašle zainteresovaným útvarom sociálnej starostlivosti a mimovládny organizáciám zapojeným do otázok bezdomovstva. Ďalšia konferencia, na ktorej sa budú prezentovať výsledky verejnej diskusie o tomto dokumente sa plánuje na september – október tohto roku. Konečná verzia projektu Národnej stratégie spolu s relevantným odborným príspevkom sa vypracuje, keď získame celkovú spätnú väzbu.

Očakáva sa, že tajomník Ministerstva práce a sociálnej politiky predloží Parlamentnému výboru pre sociálnu politiku a rodinu projekt Národnej stratégie do konca tohto roka. Členské organizácie EAPN Poľsko veria, že schválená stratégia bude v prospech poľského obyvateľstva bez domova, a že ide o nevyhnutné politické opatrenie.

otec Stanisław Słowik
Riaditeľ Caritas-u, Kielce

EAPN Poľsko stredobodom záujmu

Poľský výbor Európskej siete proti chudobe (EAPN Poľsko) bol založený 1. februára 2007 ako neregistrovaný orgán spolupracujúci s Pracovnou komunitou združení sociálnych mimovládnych organizácií (WRZOS). Spoločne s WRZOS zahŕňa organizácie ako Caritas Poľsko, Federácia poľských potravinových bánk, MONAR, Spoločnosť pomoci sv. brata Alberta, Združenie priateľov medzinárodného hnutia ATD štvrtého sveta ako aj menšie miestne a regionálne organizácie ako Sv. Hedwig združenia Andechs pre sociálnu integráciu, „Blisko dieťaťa“ – sociálne združenie pre deti a mládež, združenie „Nádej proti chudobe a nezamestnanosti“ a Centrum občianskych projektov. Celkovo výbor združuje 20 organizácií.

EAPN Poľsko má v úmysle monitorovať a kontrolovať národné činnosti proti chudobe

a sociálnej exklúzií a na základe toho vytvárať poľskú a európsku sociálnu politiku.

Spolupracuje aj s národnými vládnymi agentúrami, miestnou samosprávou a ďalšími hráčmi, ktorí pôsobia v oblasti sociálnej starostlivosti, vzdelania a zamestnanosti. Jej cieľom je spojiť a organizovať aktivistov bojujúcich proti chudobe a exklúzií, predovšetkým vytváraním miestnych, regionálnych a medzinárodných družstevných sietí sociálnej starostlivosti a vládnych organizácií.

WRZOS získalo dotáciu na ďalší rozvoj EAPN Poľsko. Plánujeme usporadúvať politické diskusie, stretnutia a semináre, ktorých sa zúčastnia zástupcovia všeobecnej vlády a vedeckej komunity a publikovať bulletin o poľskej a európskej sociálnej politike.

Kontaktná osoba: Kamila Płowiec
(kamila.p@wrzos.org.pl)

Sociálna politika v Poľsku: Aktivačné opatrenia nevyhnutne potrebné!

Od roku 1989 plnila sociálna politika do značnej miery funkciu „poistného ventilu“ pre ekonomické reformy so zameraním sa na ochranný aspekt. V súčasnosti je potrebných viac programov, ktoré by pomohli prijímateľom podpory dostať sa do práce.

Hlavná výzva, ktorej čelí sociálna politika v širšom zmysle je zhoršenie tzv. dependency ratio (pomer ekonomicky aktívneho a ekonomicky neaktívneho obyvateľstva). Populácia poberajúca dôchodok (muži nad 65 rokov a ženy nad 60 rokov) vzrástla na 15,9 % (z 15 % v roku 2000), kým populácia detí a mládeže výrazne klesla z 24,4 % v roku 2000 na 20 % v roku 2007.

Druhým veľkým problémom je, že Poľsko má najnižšiu mieru ekonomickej aktivity v EÚ. Po ustálení v roku 2005 sa miera participácie opäť znižuje. V roku 2007 sa nachádzala pod priemerom EÚ na úrovni 63,2 % pre populáciu vo veku 15 – 64

rokov, hoci miera nezamestnanosti bola od zavedenia ekonomickej reformy na najnižšej úrovni, a to 9,6 %. Pokles nezamestnanosti bol spôsobený hlavne pracovnou migráciou. Odhaduje sa, že v roku 2007 odišlo z krajiny legálnym spôsobom 900 až 1100 ľudí a šli pracovať do zahraničia. Odliv mozgov a nevhodné spojenie pracovných miest s mnohými emigrantmi, ktorí majú vyššiu kvalifikáciu, ako sa požaduje pre pracovné pozície, ktoré vykonávajú, spôsobujú spoločnosti ujmu.

Sociálna politika nepredstavuje pre niektoré skupiny spoločnosti úplnú ochrannú sieť proti chudobe alebo exklúzií.

Ďalším problémom v Poľsku je miera rizika chudoby celkovej populácie vypočítaná na úrovni 60 % národného stredného čistého príjmu. V roku 2005 to bolo 19 %. V roku 2005 bola rizikom chudoby najviac ohrozená skupina ľudí vo veku menej ako 17 rokov a 26 % z nich bolo pod hranicou chudoby. Osoby vo veku 65 rokov a viac boli na tom lepšie finančne, s mierou rizika chudoby na úrovni 8 %. V Poľsku je alarmujúco vysoká miera pracujúcich chudobných ľudí – percento všetkých zamestnaných ľudí nad 18 rokov, ktorí žijú v chudobe, bolo v roku 2005 13 %.

Sociálna politika, ktorá je hlavnou oblasťou verejných výdavkov, nepredstavuje pre niektoré skupiny spoločnosti úplnú ochrannú sieť proti chudobe alebo exklúzií. Podľa analýz by sa príjem podpory pre rodiny s deťmi mal zvýšiť a je nevyhnutné prijať komplexné opatrenia, aby nezamestnaní získali prácu. Väčšina z toho by sa mohlo dosiahnuť pomocou školskej reformy, aby sa vytvorilo lepšie premostenie medzi školami a zamestnaním. Potrebujeme aj dôchodkovú reformu, aby sa znížila možnosť skorého odchodu do dôchodku, ktorá je príčinou skorého odchodu z trhu práce pre mnohé segmenty populácie. Na základe prognózy starnutia populácie je potrebné vyvinúť pre starších ľudí ochranné služby. V Poľsku by sa mohli aplikovať niektoré opatrenia, ktoré boli úspešne prijaté v EÚ. Zahŕňajú kombináciu flexibility a bezpečnosti (v angl. tzv. flexicurity), vyvinutie sociálneho podniku, vďaka ktorému sa nástroje rodinnej politiky stanú bežnejšími a dostupnejšími a umožnia rodičom zvládnuť rodinný život aj prácu alebo dlhšiu pracovnú kariéru.

Kamila Płowiec
Manažérka pre medzinárodnú spoluprácu vo WRZOS / Tajomníčka EAPN Poľsko

Cieľom *Sieťových správ* je podnietiť diskusiu na špecifické témy. Vyjadrené názory nemusia byť nevyhnutne názormi EAPN. Ak chcete vyjadriť Váš názor k danej problematike, pošlite e-mail na team@eapn.eu

Šéfredaktor: Fintan Farrell
Osoba zodpovedná za vydanie: Audrey Gueudet

EAPN, Square de Meeûs 18 – B-1050 Brusel
Tel. +32 2 226 58 50 – Fax: +32 2 226 58 69 – Email: team@eapn.eu – Web stránka: www.eapn.eu

S podporou Európskej komisie